

Jarvik

(Jarvik)

reżyseria

Kanada, 2019

Emilie Mannering

19 min.

Wakacje dobiegają końca, a Léa czuje się, jakby ich w ogóle nie miała. Upłynęły na opiece nad młodszą siostrą i bratem, który czeka na przeszczep serca. Czy uda jej się wyrwać z domu i choć raz spędzić czas z koleżankami?

Jarvik – sztuczne serce

Tom, młodszy brat głównej bohaterki, czeka na przeszczep serca. Wspomina o tym w scenie, w której zastanawia się, co będzie, gdy dostanie serce od dziewczyny. Oczekiwanie na przeszczep od dawcy trwa czasami bardzo długo. Aby zwiększyć szanse, że pacjenci doczekają się operacji, już od lat 80. XX wieku stosowano tak zwane sztuczne serca. Pierwszy model takiego urządzenia nosił nazwę Jarvik-7. Wspomaga ono pracę niewydolnego mięśnia sercowego, pompując krew. Mechanizm podłączony jest nieustannie do zewnętrznych baterii, dlatego w filmie obserwujemy bohaterów, którzy je wymieniają i dbają o miejsce, gdzie z brzucha Toma wychodzą przewody urządzenia.

Życie ze sztucznym sercem jest wyzwaniem dla pacjentów, szczególnie w tak młodym wieku. Tom musi unikać wszystkiego, co spowodowałoby, że jego serce biłoby bardzo szybko. Dlatego jego mama denerwuje się, gdy się męczy albo jest pod wpływem silnych emocji.

Jego poważna choroba ma konsekwencje dla całej rodziny, co nie zmienia faktu, że ich codzienny czas wypełniony jest typowymi dla rodzeństwa zabawami i utarczkami.

Utrata bliskich

Bohaterów filmu poznajemy w rok po stracie ojca rodziny. Zaćmienie słońca wypada w dzień rocznicy jego śmierci. Każda rodzina przeżywa żałobę po bliskich na swój sposób. Mama bohaterów ma nadzieję spędzić ten dzień razem. Bliskość, bycie ze sobą często wspomagają proces pogodzenia się ze stratą. Taki ma też wydźwięk zakończenie filmu.

Warto zauważyć, jak to wydarzenie w życiu bohaterów pokazane jest w filmie. Brak ojca jest jedynie tłem dla wydarzeń, bohaterowie nie rozmawiają o tym wprost. Informacje wyciągamy z kilku kwestii w trakcie ich innych rozmów (o spędzaniu czasu w dzień zaćmienia czy o rudym kolorze włosów). Te okoliczności wnoszą jednak nowy kontekst dla ich relacji. Szczególnie dla roli i odpowiedzialności Léi – najstarszej córki, która jest główną bohaterką.

Relacje rodzinne, dziecko w roli dorosłego

Film jest portretem rodziny dotkniętej utratą ojca oraz poważną chorobą Toma, który żyje ze sztucznym sercem, oczekując na operację przeszczepu. Portret ten widzimy przez oczy głównej bohaterki, którą jest Léa. Jak każda nastolatka, chciałaby spędzić wakacyjny czas z koleżankami (które pokazane są kontrastowo jako nieodpowiedzialne i beztroskie). W scenie, w której Léa rozmawia ze swoim odbiciem w lustrze, widzimy, jak przygotowuje się do opowiedzenia kolegom w szkole, jak minęło jej lato. W przeciwieństwie do swoich rówieśników, mierzy się codziennie z dużą odpowiedzialnością, opiekując się rodzeństwem. Jej rola jako opiekuna i zagrażający życiu stan Toma to dwa czynniki, które sprawiają, że tak wiele się od niej wymaga. Jej własne potrzeby schodzą na dalszy plan, mimo tego że Léa sama jest jeszcze dzieckiem. Do eskalacji emocji w relacji rodzeństwa dochodzi, gdy młodsze dzieci rozrzucają układane przez nią na trawniku kamienie. Léa traci cierpliwość, reaguje gwałtownie, co z kolei powoduje agresywne zachowanie Toma. Warto zwrócić uwagę, jakie znaczenie miały dla bohaterki jej napisy z kamyczków, jak również na fakt, że zapytana o to wydarzenie przez mamę, Léa nie zdradza Toma nawet kosztem kłamstwa. Jest to kolejna scena, która wskazuje na bliskość bohaterów nawet w obliczu ich trudnej sytuacji.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją

Omówienie tytułu

Jarvik jest niespotykanym słowem. To nazwisko amerykańskiego lekarza i wynalazcy Roberta Jarvika oraz nazwa skonstruowanego przez niego urządzenia znanego jako sztuczne serce. Nazwa Jarvik-7 ani razu nie pojawia się w filmie, dlatego jest to dobry punkt wyjścia do kreatywnych spekulacji, samodzielnych poszukiwań, jak również do głębszej interpretacji filmu poprzez jego tytuł.

- ★ Zapytaj grupę, czy słyszeli kiedykolwiek słowo Jarvik i czy im się z czymś kojarzy.
- ★ Po przeczytaniu krótkiego opisu filmu (lub po projekcji) zapytaj grupę, jak Jarvik odnosi się do filmu. Pozwól uczestnikom na kreatywne rozwinięcie swoich domysłów i propozycji.
- ★ Zaprosz uczestników do samodzielnych lub grupowych poszukiwań na temat hasła Jarvik z pomocą Internetu. Ochotnicy mogą zreferować swoje wyniki i wnioski. Pozwól im również na spekulacje, jakie znaczenie Jarvik będzie miał dla fabuły filmu.
- ★ Wróćcie do pomysłów widzów po projekcji.

Dyskusja po projekcji

Dlaczego film nosi tytuł, który oznacza sztuczne serce? Jak symbolicznie odnosi się to do jego treści i przesłania?

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli niedopowiedziane wprost informacje o śmierci ojca rodziny i o chorobie serca Toma.
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Analiza napisów układanych z kamyków przez Léę

Film zawiera klamrę tematyczną: zaczyna się i kończy od układania na trawniku białych kamyczków tak, aby utworzyły napis. Ta czynność jest dla Léi bardzo ważna i bardzo osobista, dlatego kiedy jej rodzeństwo rozrzuca kamyki, dochodzi do kulminacyjnej eskalacji emocji.

- ★ Zapytaj grupę, czy zwrócili uwagę, jak film się kończy i zaczyna oraz jaki jest jego punkt kulminacyjny.
- ★ Spróbujcie wspólnie przypomnieć sobie, jakie napisy zostały ułożone na trawniku. Można posłużyć się ponownie wybranymi fragmentami filmu.

》 *Porozmawiaj ze mną.*
》 *Jutro 1 rok.*
》 *Brakuje nam ciebie.*

- ★ Poproś grupę o ich interpretacje napisów: jakie mają spełniać funkcje, jakie mają znaczenie dla bohaterki, jak widzowie interpretowali je na początku, a jak na końcu filmu?

Zapytaj, jakie napisy ułożyliby uczestnicy. Zakładając, że te „wiadomości do nieba” trafiają do swoich adresatów, komu wysłaliby wiadomość i jakiej treści? Ważne jest, aby nie obracać się jedynie w temacie osobistej żałoby. Można podać przykłady takich napisów całkowicie oderwane od filmu, np. wiadomość do nieba dla Adama Mickiewicza: „Pomóż na sprawdzianie z Twojej twórczości w środę!”.

Do dyskusji i inspiracji: analiza filmowa

„Jarvik” to film, który pozwala na wiele poziomów interpretacji. Z całą pewnością jest historią Léi, nastolatki uwięzionej w domu przez rodzinne obowiązki i portretem jej rodziny mierzącej się ze stratą ojca i chorobą Toma. Przedstawione w nim emocje i relacje są żywe, prawdziwe, pozwalają widzowi na empatyczne przeżycie ich razem z bohaterami.

Na kolejnym poziomie analizy, jesteśmy zaproszeni do zasięgnięcia informacji o Robercie Jarviku i jego udziale w procesie konstrukcji sztucznego serca. Wybór trudnego do rozszyfrowania tytułu wskazuje na jego duże znaczenie dla twórców filmu. Dlaczego zatem cały film nosi nazwę mechanizmu, który podtrzymuje kogoś przy życiu? Być może to bohaterowie wymagają podtrzymania, przeczekania najgorszego czasu, który dla pacjentów jest oczekiwaniem na dawcę serca i operację, a dla żałobników czasem godzenia się ze stratą bliskiej osoby. Jarvik-7 istotnie przedłuża i ratuje ludzkie życie, ale jest też sercem sztucznym, zewnętrznym.

Wreszcie warto pochylić się nad tym, dlaczego w filmie pojawia się zaćmienie słońca i zestawić to z ważnym motywem, jakim jest układanie napisów, wiadomości z białych kamyczków. Zaćmienia słońca to wyjątkowo niecodzienne zjawiska, a obserwowanie go do spore przeżycie, które warto dzielić z bliskimi (przyjaciółmi lub rodziną). Najważniejsze jednak, że w dniu zaćmienia wszyscy wpatrują się w niebo. Do góry skierowane są też słowa „brakuje nam ciebie” czyli ostatnia pokazana w filmie wiadomość. Wiemy już, że jest adresowana do ojca i tym razem cała rodzina występuje w roli nadawcy. W ten sposób zostawimy bohaterów w końcowej scenie filmu: są razem, ułożyli napis, założyli specjalne okulary i wspólnie patrzą w niebo.